

Grindsted og Nollund Kirke.

Mandag d. 24. december 2018 kl. 14.30 og 16.00.

Egil Hvid-Olsen.

Prædiken til juleaften, Luk. 2,1-14.

Forløb

Klokkeringning.

Præludium.

Indgangsbøn.

1. salme: DDS 94 "Det kimer nu til julefest".

Hilsen.

Kollekt.

GT'lig læsning: Es. 9,1-6a.

Trosbekendelsen (siges).

2. salme: DDS 104 "Et barn er født i Betlehem".

Evangelielæsning: Luk. 2,1-14.

Prædiken.

Lovprisning.

Kirkebøn.

Meddelelser.

Apostolsk velsignelse.

3. salme: DDS 119 "Julen har bragt velsignet bud".

Fadervor.

Velsignelsen.

4. salme: DDS 121 "Dejlig er jorden".

Udgangsbøn.

Postludium.

Tekstlæsninger.

Denne hellige lektie skriver profeten Esajas: Det folk, der vandrer i mørket, skal se et stort lys, lyset skinner for dem, der bor i mørkets land. Du gør jubelen stærk, du gør glæden stor; de glæder sig for dit ansigt, som man glæder sig over høsten, som man jubler, når man deler byttet. For det tyngende åg, stangen over deres skulder, og slavefogedens kæp brækker du som på Midjans dag. Hver støvle, der tramper i larmen, og kappen, der er sølet i blod, skal brændes og fortæres af ild. For et barn er født os, en søn er givet os, og herredømmet skal ligge på hans skuldre. Man skal kalde ham Underfuld Rådgiver, Vældig Gud, Evigheds Fader, Freds Fyrste. Stort er herredømmet, freden uden ophør over Davids trone og over hans rige, så han kan grundfæste det og understøtte det med ret og retfærdighed fra nu af og til evig tid.

(Esajas' Bog 9,1-6a).

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas: Og det skete i de dage, at der udgik en befaling fra kejser Augustus om at holde folketælling i hele verden. Det var den første folketælling, mens Kvirinius var statholder i Syrien. Og alle drog hen for at lade sig indskrive, hver til sin by. Også Josef drog op fra byen Nazaret i Galilæa til Judæa, til Davids by, som hedder Betlehem, fordi han var af Davids hus og slægt, for at lade sig indskrive sammen med Maria, sin forlovede, som ventede et barn. Og mens de var dér, kom tiden, da hun skulle føde; og hun fødte sin søn, den førstefødte, og svøbte ham og lagde ham i en krybbe, for der var ikke plads til dem i herberget. I den samme egn var der hyrder, som lå ude på marken og holdt nattevagt over deres hjord. Da stod Herrens engel for dem, og Herrens herlighed strålede om dem, og de blev grebet af stor frygt. Men englen sagde til dem: »Frygt ikke! Se, jeg forkynder jer en stor glæde, som skal være for hele folket: I dag er der født jer en frelser i Davids by; han er Kristus, Herren. Og dette er tegnet, I får: I skal finde et barn, som er svøbt og

ligger i en krybbe.« Og med ét var der sammen med englen en himmelsk hærske, som lovpriste Gud og sang: »Ære være Gud i det højeste og på jorden! Fred til mennesker med Guds velbehag!«

(Lukasevangeliet 2,1-14).

Prædiken.

Et par gange er det sket, at jeg efter en julegudstjeneste er blevet kritiseret for ikke at være børnevenlig nok i min prædiken. Begrundelsen har været, at julen er børnenes fest, og det er da helt rigtigt, at det er den *også*. Men den er så sandelig også de voksnes højtid. Mine kolleger og jeg har i de seneste dage holdt juleafslutningsgudstjenester for skolebørnene, og (her) i Grindsted Kirke blev der i formiddags holdt en særlig børnevenlig familiegudstjeneste. Derfor må både børn og voksne finde sig i, at jeg nu vil tale *til* de voksne, men *om* børn og unge. Det er ikke kun muntre sager, jeg kommer ind på, og vil derfor på forhånd beklage, hvis nogle synes, at jeg spolerer julehyggen. Men om ikke andet kan prædikenen måske åbne for en vigtig samtale over julemiddagen, som man ellers var gået glip af.

Forleden dag var jeg til et arrangement, hvor Lisbeth Zornig Andersen holdt et oplæg. Zornig er kendt som mønsterbryder. Hun er vokset op i en særdeles dysfunktionel familie med flere forskellige former for misbrug tæt inde på kroppen. Det utrygge hjem blev skiftet ud med et børnehjem, der ikke var meget tryggere. Alligevel formåede Zornig at bryde den sociale arv, tage en akademisk uddannelse og siden blive direktør i sit eget konsulentfirma, der arbejder for at forbedre indsatsen overfor socialt udsatte mennesker. Zornig var inviteret af et lokalt initiativ, der kaldes ”På vej”. Hensigten

med dette er at hjælpe unge, der er udfordret på forskellige områder, med at få et arbejde og på den måde får styrket deres selvtillid og almene velbefindende. Dette udgangspunkt gjorde det oplagt at lade Lisbeth Zornig holde et oplæg, hvor hun satte tal på nogle af de udfordringer, nutidens børn og unge står overfor.

Zornig oplyste, at en ud af fire piger i 9. klasse er i fare for at udvikle spiseforstyrrelser. Når man tænker over, hvor alvorlige og svært helbredelige lidelser dette kan føre til, er det et skræmmende højt tal. Der er to modsatrettede tendenser i vore dage. På den ene side stiger mængden af overvægtige, fordi flere og flere har stillesiddende arbejde og både mad, slik og sodavand er let at få fat i. På den anden side kræver det alment udbredte skønhedsideal, at særligt piger ikke må veje et gram for meget. En spiseforstyrrelse kan forrykke forståelsen af, hvor tynd man bør være for at være pæn. På den måde sulter mange unge piger sig selv og bliver undervægtige. Problemet er, at det hverken er sundt at være over- eller undervægtig, og derfor er det alarmerende, at hver fjerde pige i 9. klasse er i fare for at udvikle en spiseforstyrrelse.

En anden samfundsmæssig udfordring, vi står overfor, er selvskade. Unge mennesker kan finde på eksempelvis at skære i deres hud. De går under betegnelsen ”cuttere”. Grunden til denne uhyggelige adfærd er, at de unge bakser med så store psykiske problemer, at de skal have afløb for deres mentale smerte. Når de skader sig selv, udløses det smertestillende stof endorfin, der dulmer både fysisk og psykisk smerte. I cutternes tilfælde skader de altså sig selv for at bedøve det, der smerter dem rent mentalt. Samtidig forstyrrer selvskaden de unges fokus, så de for en tid kan koncentrere sig om den fysiske skade og lægge afstand til den psykiske.

Det er oplagt at mene, at cutting og anden selvskade hører til sjældenhederne, for det er jo ikke noget, man hører så meget om. Men ifølge Zornig har en ud af tre unge mellem 18 og 25 år forsøgt at skade sig selv indenfor det seneste år. Det er alarmerende høje tal!

Hvad, der får unge mennesker til at skade sig selv, kan næppe sættes på formel, men Zornig nævnte to andre opsigtvækkende problemer, som sandsynligvis godt kan føre til selvskade, nemlig mobning og stress.

Her vil jeg lige tage en lille afstikker til DRs TV-julekalender ”Theo og den magiske talisman”. Jeg har ganske vist ikke haft tid til at følge særlig grundigt med i den, men jeg har da fattet, at Theo bliver mobbet i skolen. I stedet for at knytte sig til jævnaldrende, har han opbygget et nært forhold til sin morfar. Da morfaderen mister bevidstheden og ligger i koma med overhængende fare for at dø, siger Theo noget i retning af, at han ikke vil kunne holde ud, hvis morfaderen dør, fordi han er hans eneste ven. Theos far, der er en travl karrieremand, siger ham ikke engang imod, selvom man kan se på ham, at Theos replik gør ondt. Faderen erkender tilsyneladende, at hverken han eller andre kan erstatte morfaderen. Dermed beskrives det egentlig meget fint, hvor ensomt det er at være mobbeoffer.

Selvom alle skoler skal have en antimobbepolitik, oplever hver tredje skoleelev mobning. Det er selvsagt alt for mange. Mobning kan i nogle tilfælde være stærkt invaliderende. Jeg har mødt adskillige voksne mennesker, der stadig slås med følgevirkninger af mobning. Den selvtillid, der bliver slået i gulvet, mens man er barn eller ung, har siden meget svært ved at blive rejst igen. Samtidig har mobbeofre svært ved at koncentrere sig i skolen, fordi de konstant er på vagt overfor de andre. Dette mentale overarbejde medfører, at deres indlæring bliver forringet og de derfor risikerer at ende med at få dårlige karakterer.

Samtidig er der måske ikke noget at sige til, at nogle finder det fristende at mobbe andre. Det er jo en måde at hævde sig på. Ved at vise sin magt, bliver man til noget særligt i andres øjne; også selvom frygten er drivkraften i deres respekt. Det selvhævdende er så at sige blevet en del af Folkeskolens DNA, fordi der i vores skolesystem lægges så stor vægt på at teste elevernes kunnen. Enhver skole skal helst fremvise gode testresultater. På den måde bliver de mindre dygtige elever indirekte klandret for ikke at gavne skolen, der ville være bedre tjent uden dem. Dette sætter et

skel eleverne imellem, hvor dem, der klarer sig godt, kan falde for fristelsen til at mobbe dem, der får dårlige resultater. Samtidig kan dem, der får dårlige resultater, fristes til at tage andre midler i brug for at hævde sig, og da er mobberiet et oplagt værktøj.

Det store fokus på gode testresultater og karakterer er med til at stresse eleverne. Dette fortsætter i gymnasiet, hvor en ud af fem elever ifølge Zornig lider af stress på samme niveau som voksne, der bliver sygemeldt. Gymnasieeleverne har bare ikke den samme mulighed for sygemelding, og hvis de udebliver fra undervisningen, vil resultatet typisk være, at de skal gå et helt år om.

Ikke alene er der et krav til og fra de unge selv om, at de skal se perfekte ud. De lever også i en præstationskultur, der gør det fejlfri til normen. Derfor skal de have gode karakterer og gennemføre deres uddannelser på normeret tid. Disse krav rammer ikke kun børn og unge fra socialt udsatte familier. Med baggrund i tal fra Center for Ungdomsforskning oplyser Zornig, at mellem 25 og 30 procent af alle unge kontanthjælpsmodtagere har forældre, som har en videregående uddannelse. Dette uddybes med oplysningen om, at halvdelen af de unge i en socialt marginaliseret situation har en baggrund, der tidligere ville have sikret dem mod marginalisering. Endelig kommer to ud af tre unge i en socialt marginaliseret position fra familier, hvor forældrene overvejende har været i beskæftigelse. Det er altså bestemt ikke kun børn og unge, der stammer fra fattige eller direkte dysfunktionelle familier, som for tiden ender på kanten af samfundet. Det er børn og unge fra alle slags danske familier.

Men hvad har alle disse tal og hele denne nedtrykkende analyse af børns og unges forhold i dagens Danmark med jul at gøre? Faktisk ikke så lidt, for juleevangeliet taler en udvikling som den skitserede imod.

Englene forkynder fred og opfordrer hyrderne til ikke at frygte. Grunden er, at der er født en frelser, hvilket nok kan lyde lige lovlig højstemt og fantasifuldt i moderne ører. Vi lever i en konkurrencestat, hvor vi hver især har ansvaret for vores egen frelse. Men

sådan ser Gud ikke på det. Det virkelig bemærkelsesværdige i julens budskab er, at Gud vil frelse os fra os selv. Han vil hjælpe os af med den indbildning, at vi kan frelse os selv, for han ved udmærket, at ingen af os er perfekte og heller aldrig bliver det. Set i Guds øjne er vi alle fulde af fejl. Sagt med et gammelt kristent begreb er vi alle større eller mindre syndere. Men det var netop derfor, at han lod sig føde som en af os – som et lille menneskebarn – for at han kunne lære vores liv og vores vilkår at kende, og samtidig vise, at han elsker os højt nok til selv at ville høre til iblandt os.

Evangelisten Lukas fortæller oven i købet, at Gud lod sig føde af et par, der – i hvert fald for en tid – var marginaliseret. På grund af kejserens forskruede magtmisbrug befandt de sig i en uvant og alt andet end ufarlig situation langt hjemmefra. Ikke nok med at Maria måtte føde Jesus i en stald og lægge ham i et fodertrug. De første barselsgæster tilhørte samfundets absolutte bund; for at være hyrde var dels farligt, dels uden status og rimelig løn. Netop disse repræsentanter for datidens marginaliserede borgere lader evangelisten være de første til at høre budskabet om, at der med Guds tilstedeværelse i det lille menneskebarn var bragt ”fred til mennesker”.

Det er denne fred, vi ikke blot skal lade falde over os i aften og de kommende dage, men også fremover. Fred er nemlig, hvad vi trænger til, når vi stresser rundt i en hverdag, hvor perfektion er det eneste acceptable. Fred er ligeledes, hvad vores børn har brug for: Fred for tests, perfektionsdyrkelse, mobning og stress. Alle – børn såvel som voksne – har behov for at stå af konkurrencestatens hamsterhjul og hvile i troen på, at vi er elsket af Gud, selvom vi langt fra er perfekte.

Det er i kraft af, at Gud har skænket os denne fred, at vi kan ønske hinanden: Glædelig jul!

Amen.